E-ISSN:
2147-2971
P-ISSN:
2148-4163

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

YEAR: 13 - NUMBER: 80
SUMMER / 2020

EDITOR
Dr. Serdar YAVUZ

SUBEDITOR
Dr. Serdar BULUT

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science

Academic Social Science Studies *dergisi yılda dört dönem yayın yapan uluslararası hakemli bir dergidir.*
Academic Social Science Studies *dergisinde yayınlanan tüm yazıların, dil, bilim ve hukûki açıdan bütün sorumluluğu yazarlarına, yayın hakları* **www.jasstudies.com**'a *aittir.*
Yayınlanan yazılar yayıncının yazılı izni olmaksızın kısmen veya tamamen herhangi bir şekilde basılamaz, çoğaltılamaz.
Yayın Kurulu dergiye gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamamakta serbesttir.
Gönderilen yazılar iade edilmez.

The Journal Of Academic Social Science Studies, *Uluslararası hakemli ve indeksli bir dergidir.* ***DOAJ, SOBİAD, MLA, ASOS, TEİ (Türk Eğitim İndeksi), ARASTIRMAX, Akademik Dizin (Akademik Türk Dergileri İndeksi), Journal Seek, Research Bible, İSAM, Index Copernicus, Mendeley, Open Academic Journals Index, CiteFactor, Scientific Indexing Services, Akademic Keys, ASI (Advanced Science Index), S journals Index, ESJI (Eurasian Scientific Journal Index), I2OR, MIAR (Information Matrix for the Analysis of Journals), Spark Index, İnfobase Index, Sysmatic Impact Factor, International Innovative Journal Impact Factor, Science Library Index*** *başta olmak üzere onlarca veritabanı ve indeks tarafından taranmaktadır.*

The Journal of Academic Social Science Studies is an international peer-reviewed journal that is published four terms per annum.
Language, science and the law of liability of all the articles published in the Journal of Academic Social Science Studies belong to their authors www.jasstudies.com.
The published articles partially or completely in any way cannot be printed, reproduced without the written permission of the publisher.
Editorial Board is absolutely free whether to publish or not publish all the articles send to journal.
Submitted papers will not be returned to the authors.

The Journal of Academic Social Science Studies, is an international peer-reviewed and indexed journal. **DOAJ, SOBIAD, MLA, ASOS, TEI (Turkish Education Index), ARASTIRMAX Academic Index (Turkish Academic Journals Index) Journal Seek, Research Bible, ISAM, Index Copernicus, Mendeley, Open Academic Journals Index, CiteFactor, Scientific Indexing Services, Academic Keys, ASI (Advanced Science Index), Sjournals Index, ESJI (Eurasian Scientific Journal Index), I2OR, MIAR (Information Matrix for the Analysis of Journals) and especially Spark Index, Infobase Index, Sysmatic Impact Factor, International Innovative Journal Impact Factor, Science Library Index** are scanned by index and dozens database.

e-ISSN: 2147-2971 / p-ISSN: 2148-4163
Firat University Faculty of Education Turkish Education Department Elazig-TURKEY
25 / 06 / 2020
Year: 13 - Number: 80 - Summer 2020

The Journal of Academic Social Science Studies
International Journal of Social Science

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science

Editor
Dr. Serdar Yavuz

Assistant of Editor
Dr. Serdar Bulut

E-mail: info@jasstudies.com
Web: http://www.jasstudies.com/
Adress: *Firat University Faculty of Education Turkish Education Department Elazig-TURKEY*

JASS Studies
Year: 13 - Number: 80 / Summer 2020

JASSS

ACADEMIC SOCIAL SCIENCE STUDIES

Uluslararası Hakemli Dergi / International Journal of Academic Social Science Studie

Editör / Editor

Dr. Serdar Yavuz

Editör Yardımcısı / Assistant of Editor

Dr. Serdar Bulut

Alan Editörleri / Field Editors

Dr. Ahmet AĞCA	Accounting and Finance	Dumlupinar University
Dr. Ali M. BAYRAKTAROĞLU	Photography	Trakya University
Dr. Ayça Can KIRGIZ	Product Management/Marketing	Yeditepe University
Dr. Barış TOPTAŞ	Music	Adiyaman University
Dr. Bayram TAY	Social Sciences Education	Ahi Evran University
Dr. Erfumiye ERTEKİN	History	Mersin University
Dr. Erkan Turan DEMİREL	Business and Economics	Firat University
Dr. Fatih ÖZEK	Turkish Language and Literature	Firat University
Dr. Fatma Ebru İKİZ	Psychological Counseling and Guidance	Dokuz Eylül University
Dr. Fevzi RENÇBER	Theology	Şirnak University
Dr. Gözde EMEKLİ	Geography	Ege University
Dr. Hanife Nalan GENÇ	French Language and Education	Ondokuz Mayıs University
Dr. İbrahim Halil ÇANKAYA	Sociology	Uşak University
Dr. İbrahim ÜNAL	Science Education	İnönü University
Dr. Işıl TANRISEVEN	Primary Education	Mersin University
Dr. Kürşat Yusuf AYTAÇ	Physical Education	Adiyaman University
Dr. Lütfiye CENGİZHAN	English Language Teaching	Trakya University
Dr. Mahmut ÖZTÜRK	Painting Job Training	A. I. Baysal University
Dr. Mehmet KURUDAYIOĞLU	Turkish Language Teaching	Abant I. Baysal University
Dr. Mümin DAYAN	Marketing	U. Arab Emirates University
Dr. Murat SUNKAR	Geography	Firat University
Dr. Mustafa AKDAĞ	Educational Sciences	Erciyes University
Dr. Mustafa ŞENEL	Turkish Language	Kafkas University
Dr. Sabri SİDEKLİ	Education Classroom Teacher	M. Sitki Kocman University
Dr. Şebnem SOYGÜDER	Radio Television/Broadcasting	Ege University
Dr. Seda TAŞ	English Language and Literature	Trakya University
Dr. Sedat CERECİ	Radio Television/Broadcasting	Mustafa Kemal University
Dr. Selim YILMAZ	Linguistics	Marmara University
Dr. Şenay Sezgin NARTGÜN	Educational Sciences	A. Izzet Baysal University
Dr. H. Sibel ÜNALAN	History of Art	Adnan Menderes University
Dr. Soyalp TAMÇELİK	International Relations	Gazi University
Dr. Süleyman KARACELİL	Religious Education	Mustafa Kemal University
Dr. Türkan ERDOĞAN	Sociology	Pamukkale University
Dr. Yusuf GENÇ	Social Work	Sakarya University

Danışma Kurulu / Board of Advisory

Dr. Ahmet BURAN	Firat University
Dr. Alexsandre KALACHE	Oxford University
Dr. Erdal ZORBA	Gazi University
Dr. Gloria GUTMAN	Simon Fraser University, Vancouver / Kanada
Dr. Gürer GÜLSEVİN	Ege University
Dr. Han-Woo CHOİ	Dışişleri Kore Üniversite Araştırmaları / Güney Kore
Dr. Hassan ALİ	Maldivler Ulusal University / Maldivler
Dr. Horst UNBEHAUN	Robert Gordon University, Nürnberg / Almanya
Dr. İlhan GENÇ	Düzce University
Dr. İsmail BAKAN	Kahramanmaraş Sütçü İmam University
Dr. Jürgen NOWAK	Uygulamalı Bilimler Alice Salomon University / Berlin
Dr. Kim Hyo JOUNG	Dışişleri Busan University Çalışmaları / Güney Kore
Dr. Monika DOHNANSKÁ	Teknoloji, Slovakya Dubnica Enstitut
Dr. Muammer ÇETİNGÖK	Tennessee Knoxville, ABD University of
Dr. Nurşen ADAK	Akdeniz University
Dr. Özden TEZEL	Eskişehir Osmangazi University
Dr. Remzi OTO	Dicle University
Dr. Ronald A. FELDMAN	Columbia University / ABD
Dr. Shannon MELİDEO	Marymount University, Arlington / ABD
Dr. Woo Duck CHAN	Busan University Yabancı Çalışmaları / Güney Kore

Yayın Kurulu / Editorial Board

Dr. Abdullah ŞAHİN	Çanakkale Onsekiz Mart University
Dr. Bülent Cercis TANRITANIR	Yuzuncu Yil University
Dr. Çavuş ŞAHİN	Çanakkale Onsekiz Mart University
Dr. Faruk ÖZTÜRK	Kilis 7 Aralik University
Dr. Mustafa ÇOLAK	Birleşik Arap Emirlikleri University
Dr. Nadir İLHAN	Ahi Evran University
Dr. Nazmi ÖZEROL	Adiyaman University
Dr. Sevil H. MEHDİYEVA	Azerbaycan Milli İlimler Akademisi
Dr. Tarık ÖZCAN	Firat University
Dr. Yücel YÜKSEL	Istanbul University

İndeks Sorumluları / Personsfor Index Process

Dr. Mehmet BAYANSALDUZ	M. Sitki Kocman University

Hukuk Danışmanı / Legal Counselar

Av. Gürhan CANPOLAT	Istanbul Barosu Baro Sicili: 25490

Yabancı Dil Uzmanları / Foreign Language Specialist

Dr. Ozan Deniz YALÇINKAYA	Dicle University
Lect. Hakkı ŞİMŞEK	Adiyaman University
Lect. Özlem ALADAĞ BAYRAK	Trakya University
Lect. Alize CAN	Trakya University
Lect. Ezgi AYDEMİR	Yildiz Teknik University
Lect. Hande İSAOĞLU AKBIYIK	Yildiz Teknik University

Redaktörler / Redactors

Lect. Cihat BIÇAKCI	Giresun University
Lect. Mehmet Akif KARA	Giresun University
Lect. Osman ALBAYRAK	Giresun University

Dış Temsilciler Koordinatörü / General Coordinator of Foreign Editor

Dr. Zafer DANIŞ	Sakarya University

Sosyal Paylaşım Ağları Sorumlusu / Social Sharing Nets Principal

Ress. Assist. Hasan KIZILDAĞ	Ondokuz Mayis University

JASSS

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

ARAŞTIRMA MAKALELERİ / RESEARCH ARTICLES

EĞİTİM BİLİMLERİ / EDUCATIONAL SCIENCES

Bekir Kürşat Doruk
İlköğretim Matematik Öğretmen Adaylarının Model Oluşturma Etkinliği Tasarlama Deneyimlerine İlişkin Görüşleri - *Pre-Service Elementary Mathematics Teachers' Opinions about Their Experiences on Designing Model Eliciting Activities* **1-16**

Can Güldüren
Öğretim Elemanlarının Bilgi Güvenliği Farkındalık Düzeylerinin Belirlenmesi - *Evaluation of Information Security Awareness Level of the Faculty Members* **17-32**

Nesrin Hark Söylemez, Behçet Oral
Öğretmen Adaylarının Sosyal Medya Gruplarını Kullanma Durumlarına Göre Çok Kültürlü Eğitime İlişkin Algıları - *Student Teachers' Perceptions of Multicultural Education Based on Their Use Cases of Social Media Groups* **33-48**

Serdar Derman
Türkçe Öğretmeni Adaylarının Cahit Sıtkı Tarancı'nın Çocukluk Adlı Şiirinin İçeriğine Yönelik Çözümlemeleri Etkisi - *Poem Analysis Conducted By Prospective Teachers of Turkish on Cahit Sitki Taranci's "Childhood"* **49-70**

Galibiye Çetrez Arıcan, Yeşim Fazlıoğlu
Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) Olan Öğrencilere Yemek Yapma Becerilerinin Öğretiminde Sabit Bekleme Süreli Öğretimin Etkililiği - *The Effectiveness of Constant Time Delay on Teaching to Students With Autism Spectrum Disorder* **71-85**

Özge Ceylan, Aslıhan Demir, Ünsal Umdu Topsakal
Fen Bilimleri Dersinde STEM Uygulamaları Sürecine Yönelik Öğrenci Görüşleri - *Students' Views on STEM Aplications Process in Science Course* **87-99**

Süleyman Yıldız, Aydın Balyer
Öğretmenlerin Okul Seçme Nedenlerini Belirleme Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması - *Developing A Scale to Determine the Reasons of Teachers' School Choices: Validity and Reliabilitty Study* **101-116**

JASSS

FİLOLOJİ / PHİLOLOGY

İlhan Uçar, Sefanur Akyıldız
Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın Minhâc-i Rumât Adlı Eserinde Geçen Okçuluk Terimleri Üzerine - *About the Archery Terms From Mehmed Emin Vahîd Pasha's Minhâc-i Rumât* **117-138**

Genç Osman Geçer
Behçet Kemal Çağlar'dan Gagauz Türkleri İçin Bir Şiir: "Tekrar Bulduğum Kardeşlerime - *A Poem for Gagauz Turks by Behcet Kemal Caglar 'Tekrar Buldugum Kardeslerime'* **139-152**

Hüseyin Kürşat Türkan, Zeynep Çiloğlu
Geleneksel Bağlamda Gaziantep Ceritobası Köylerinde Kış Hazırlıkları - *Winter Preparations in the Villages of Gaziantep Ceritoba in the Traditional Context* **153-168**

Melike Somuncu
Sözlü Kültürün Ürünü Olan Argo ve Jargonun Kayseri Tüccar Diline Yansıması - *Reflection of Slang and Jargon, Which is A Product of Verbal Culture, in Kayseri Merchant Language* **169-182**

Nurhan Uluç
Wiedergabe der fremden Kultur in den Erzählungen von Emine Sevgi Özdamar - *Emine Sevgi Özdamar'ın Öykülerinde Yabancı Kültürün Sunumu - The Representation of Foreign Culture in Emine Sevgi Özdamars Narratives* **183-190**

Yavuz Uysal
Türk Akdeniz Dergisi Bağlamında Antalya'da Doğum ve Çocuk Büyütmeye Dair İnanışların Geçmişle Mukayesesi Üzerine Bir İnceleme - *A Study on Comparison of Beliefs About Bırth and Child Reading in Antalya with History in the Context of Turkish Mediterranean Journal"* **191-211**

Burcu Aydın
Turkish Children's On-Line Sentence Processing: Evidence From Eye Tracking - *Türk Çocuklarının Tümce İşlemleme Süreçleri: Göz İzleme Çalışması* **213-230**

Vildan Özmen
Derzizâde Ulvî Divânı'nda Felek Kavramı - *The Fate Notion on Derzizâde Ulvî's Divân* **231-243**

Pelin Emeksiz
Akbaba Dergisinde Yayımlanmış Hüseyin Cahit Yalçın Karikatürleri Hakkında Bir Araştırma - *A Research About Hüseyin Cahit Yalçın Caricatures Published in Akbaba Magazine* **245-259**

Hayrettin Yiğit
Süleyman-nâme-i Kebîr'de Sayılar ve Sembolik Özellikleri - *Numbers and Their Symbolic Features in Suleyman-name-i Kebir* **261-273**

GÜZEL SANATLAR / FINE ARTS

Burak Erhan Tarlakazan, Serap Buyurgan
Grafik Tasarım Eğitiminde Yaratıcı Tipografi Uygulamalarının Üst Düzey Düşünme Becerilerine Etkisi - *Impact of Creative Typography Practices Higher Order Thinking Skills of Students in Graphic Design Education* **275-286**

Nazan Düz
Değerler Eğitiminde Sanat, Oyun ve Ototelos Tavır Kavramlarına Paradigmal Bir Yaklaşım - *Paradigmatic Approach to Concepts of Art, Game and Autotelic Atiıtude in Values Education* **287-297**

Reyhan Demir
Sanatsal İfade Sürecinde Özne ve Nesnenin Halleri - *The States of The Subject and The Object in the Process of Artistic Expression* **299-306**

Tuğba Çağlak Eker
Piyano Eğitiminde Dizi Çalışmalarına Yönelik Hazırlık Alıştırmaları - *Preparatory Exercises for Scale Studies in Piano Education* **307-322**

Bengütay Hayırsever, Memduha Candan Güngör
Seramik Panoların Oluşum Süreci ve Çağdaş Türk Seramik Sanatında Duvar Panoları - *Making Process of Ceramic Panels and Wall Panels in Contemporary Turkish Ceramic Art* **323-340**

Canan Özgür
A Comparison of the Courtesans's Misfortune in the Novel *La Dame Aux Camelias* and the Opera *La Traviata* Through Plot Analysis - *Kamelyalı Kadın Romanının ve La Traviata Operasının Olay Örgüsü Bağlamında Kadın Karakterlerinin Yazgılarının Karşılaştırılması* **341-351**

İLAHİYAT / THEOLOGY

Serhat Gültaş, Adnan Arslan
Necmeddin B. Sivâr Ed-Dimeşkî'nin Divanında Tasavvufî Unsurlar - *Mistic Tymes in Necmeddin B. Sivar Ed-Dameski's Divan* **353-361**

Sait Kar, Hasan Tanrıverdi
Modern Truva Atı: Dinsel Çoğulculuk–Eleştirel Bir Yaklaşım - *Modern Trojan Horse: Religious Pluralism -A Critical Approach-* **363-375**

MİMARLIK, PLANLAMA VE TASARIM / ARCHITECTURE, PLANNING AND DESIGN

Uğur Demirbağ
Çankırı'da Günümüze Gelmiş Bir Konut Yapısı Örneği: Dilber Yeşildağ Evi - *An Example of A Housing Structure in Çankiri: Dilber Yeşildag House* **377-394**

SAĞLIK BİLİMLERİ / HEALTH SCIENCES

Dilek Yıldırım Gürkan, Betül Başar Kara, Yeter Kitiş, Hanifi Dülger
Sağlık Alanında Önlisans Düzeyinde Eğitim Gören ve Engellilerle Çalışan Öğrencilerin Engellilere Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi - *Determination of the Attitudes of Students Studying At Associate Level In The Field Of Health And Working With People With Disabilities Towards People With Disabilities* **395-406**

SOSYAL, BEŞERİ VE İDARİ BİLİMLER / SOCIAL, HUMAN AND ADMINISTRATIVE SCIENCES

Yaşar Özüçetin, Ayşenur Yurt
Claude Farrére'in 1922 Tarihli Ziyareti Bağlamında Türk Dostluğu - *Turkophilia in the Context of Claude Farrére's Visit in 192* **407-417**

Cengiz Atlı, İbrahim Özkal
Cumhuriyet Döneminde Iğdır ve Çevresinin Sağlık Durumu (1923-1970) - *Health Status of Igdir and its Environment in the Republican Period (1923-1970)* **419-433**

Mehmet Han Ergüven
Lükse Kavramsal Bir Yaklaşım - *Turkophilia in the Context of Claude Farrére's Visit in 192* **435-446**

Vedat Karadeniz
Erzincan Kentinde Kişiye Karşı İşlenen Suçların Mekânsal Analizi (2017) - *A Spatial Analysis of Crimes Against the Person in the City Erzincan (2017)* **447-468**

Tolga Çelik
İzmir'deki Devlet Üniversitelerinin Web Sitelerinin Erişilebilirlik Açısından Değerlendirilmesi - *State Universities of İzmir of Websites Evaluation From The Viewpoint of Accessibility* **469-480**

Yücel Öztürk
Bir Mesleğin Evrilişi: Rasıtlık - *Evolution of a Profession: Air Observer* **481-497**

Fatih Ocak, Muhammet Bahadır
Örnek Taşkın Risk Modeli Oluşturulması ve Ünye Şehrindeki Derelere Ait Taşkın Risk Analizleri - *Creating The Sample Flood Risk Model and Flood Risk Analysis of Rivers In Unye* **499-524**

Muaz Kazazı
AB'nin Enerji Güvenliğinde Rusya'nın Yeri - *The Place of Russia in Energy Security of the EU* **525-538**

Murat Bayar, Esra Soğancı
Cumhuriyetin İlk Yıllarında Kırsal Kalkınma ve Genelci Sosyal Hizmet Uygulaması - *Rural Development and Generalist Social Work Practice During the First Years of Turkish Republic* **539-554**

Şengül Yegin
17. Yüzyıl Ortalarında Osmanlı Devleti'nde Aile Birliğinin Teşekkülü ve Dağılması: Trabzon Örneği (1654-1655) - *The Formation of Family Unit and Disintegration in Ottoman Empire in Seventeenth Century: The Example of Trabzon (1654-1655)* **555-568**

Editörden;

Merhaba;

The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS) dergisinin 2020 yılı yaz sayısı ile karşınızda olmanın mutluluğunu yaşadığımızı bilmenizi isteriz. Yoğun bir makale başvurusu bulunmasına rağmen editöryel ekip ve hakemlerimizin gayretleri sonucunda makale yayın süreçlerinin çok uzamadığını düşünüyoruz.

Akademide, yapılan çalışmaların görünür olması, topluma katma değer sağlaması ve yaygın etkisinin artması hem makale yazarlarının hem de makaleyi yayınlayanların ortak hedefidir. Bu bağlamda JASSS'ta yayınlanan makalelerin indirilme oranlarının yüksekliği bizleri memnun etmektedir. Ayrıca yayınlanan makalelere yapılan atıflar Sobiad (Sosyal Bilimler Atıf Dizini) veritabanında gösterilmektedir. Bu vesileyle yazarlarımızın görünürlüğüne katkı sağlamaktan gurur duymaktayız.

Yayınlanan makalelerin öğrenme ve öğretme sürecinde tüm akademisyenlere faydalı olmasını umuyoruz. Derginin hem elektronik hem de basılı ortamda yayınlanması sürecinde katkı sağlayan, yol gösteren, bakış açısı kazandıran herkese teşekkür ediyorum.

Yeni bir sayıda görüşmek dileğiyle…

Doç. Dr. Serdar Yavuz
Editor of JASSS

From the Editor;

Hello;

We want you to know that we have the happiness of being with you with a year 2020 summer issue of The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS). Despite the presence of an intense article application, we think that the editorial team and the referees put great efforts to shorten the publishing processes.

The fact that the visibility of the work, provide added value to society and the widespread influences are both the common goals of both the writers of the articles and the publishers of the articles in academics. In this sense, we are pleased with the high downloading rates of the articles published in JASSS. References to published articles are also shown in the Sobiad (Social Sciences Citation Index) database. We are therefore proud to have contributed to the visibility of our authors.

We hope that the published articles will be useful to all academicians in the process of learning and teaching. I would like to thank everyone who contributed, guided, and provide perspective in the process of publishing of the journal in both electronic and printed media.

Hope to see you in a new issue…

Assoc. Dr. Serdar Yavuz
Editor of JASSS

YAYIM VE YAZIM KURALLARI

Genel İlkeler

1. *Jasss (The Journal of Academic Social Science Studies),* uluslararası hakemli bir dergi olup yayın yeri Elazığ-Türkiye'dir. Yılda 4 (dört) sayı olarak yayımlanır. Gerektiği durumlarda bu sayıların dışında özel sayılar ve ek sayılar yayımlayabilir.

2. *Jasss (The Journal of Academic Social Science Studies)*, Eğitim Bilimlerinin tüm alanları, İlahiyat, İktisadi ve İdari Bilimler Alanı, Resim, Müzik, Beden Eğitimi, Tarih, Sanat Tarihi, Coğrafya, Dilbilim, Edebiyat gibi sosyal bilimlerin tüm alanlarıyla ilgili bilimsel makaleler, röportajlar, çeviriler, tanıtım yazıları vb. çalışmaları yayınlayan akademik bir dergidir.

3. Bilimsel makaleler, röportajlar, çeviriler, tanıtım yazılarının dergi sistemine eklenmesi, yazının yayınlanması için başvuru olarak kabul edilir ve yazı hakem sürecine gönderilir.

4. *Jasss (The Journal of Academic Social Science Studies)* gönderilen yazıların bütün telif hakları dergiye ait olup, JASSS dergisinden izin alınmaksızın başka bir yerde yayınlanamaz, çoğaltılamaz, kaynak gösterilmeden kullanılamaz. Ayrıca yazılardan doğabilecek herhangi bir yasal sorumluluk yazarlarına aittir. Editöryel ekip yazı üzerinde istediği değişikliği yapma hakkına sahiptir.

5. *Jasss'ın (The Journal of Academic Social Science Studies)* yayın dili Fransızca, Türkçe, İngilizce, Rusça ve Almancadır. Ancak gerektiği takdirde diğer dillerde de yazı kabul edilebilir.

6. Makalenin başında en az 200 kelimeden oluşan Türkçe (özet) ve İngilizce (Abstract), 5 kelimelik Türkçe (Anahtar Kelimeler) ve İngilizce (Key Words); Türkçe ve İngilizce başlığa yer verilmelidir. Bu şartları yerine getirmeyen yazılar hakem sürecini tamamlasalar bile yayımlanmazlar.

7. *Jasss'a (The Journal of Academic Social Science Studies)* gönderilen yazılar hakem sürecine gireceği için, sisteme eklenen yazıların içine isim veya yazarın kimliğini deşifre edici bilgiler konulmamalıdır. Makalenin hakem süreci tamamlandıktan sonra yazar veya yazarlar ile ilgili bilgiler makaleye editör tarafından eklenecektir.

8. *Jasss'ta (The Journal of Academic Social Science Studies)* makale sisteme yazar tarafından yüklendikten sonra aşağıdaki süreçler gerçekleşmektedir. Yüklenen makale editör/editör yardımcıları tarafından yayım ve yazım kurallarına uygunluk kontrolü yapılmaktadır. Editör onayı tamamlandıktan sonra yazı hakemlere yönlendirilmektedir. Editör onayından geçen her makale için dört hakem atanmaktadır. Bu hakemlerden biri yabancı dil özet hakemi, biri yazım ve kaynakça kontrol hakemi iken diğer iki hakem ise ilgili anabilim dalında uzman akademisyenlerden oluşmaktadır. Yazar kendi ana sayfasından makalesinin hakem sürecini takip etmelidir.

9. *Jasss'ta (The Journal of Academic Social Science Studies)* makaleler, e-posta adresi ve parolayla girilen kişisel sayfadan gönderildikten sonra, aynı sistemden makalelerin hakem süreci takip edilebilir. Bu aşamadan sonra, düzeltmelerin yapılması için, bütün hakemlerden (1 yabancı dil, 1 yazım ve kaynakça kontrol ve 2 alan hakemi) raporların gelmesi

beklenmelidir. Çünkü yazarlar, sisteme bir kez düzeltme ekleyebilmektedirler. Bir hakemin istediği düzeltmeyi yapıp yazı sisteme eklendiğinde, sonraki aşamada ikinci bir hakemin de düzeltme istemesi durumunda istenen düzeltmeler yapılamayacaktır.

10. Dergi sistemine eklenen yazılar daha önce başka bir yerde yayımlanmış olmamalıdır. Sempozyum bildirileri ise, durumun makale içinde belirtilmesiyle yayınlanabilir.

11. Metnin sonunda **KAYNAKÇA** başlığı altında atıf yapılan eserler, yazar soyadı sırasına göre yazar soyadı büyük adı küçük yazılmış bir şekilde düzenlenmelidir.

12. *Jasss'a (The Journal of Academic Social Science Studies)* yazar veya hakem olarak üye olunurken istenilen bütün bilgiler eksiksiz olarak doldurulmalıdır. Özgeçmiş başlığında yazarın/hakemin çalışma ve ilgi alanları sıralanmalıdır. Anabilim dalı başlığında ise önce anabilim dalı sonra da bilim dalı yazılmalıdır. Örn: İşletme/Yönetim ve Organizasyon; Türk Dili ve Edebiyatı/Yeni Türk Dili.

13. *Jass'a (The Journal of Academic Social Science Studies)* gönderilen makaleler, editoryal süreç başlangıcında **İntihal.Net programı aracılığıyla kontrol edilmektedir.** Benzerlik oranı %15'in üzerinde olan çalışmalar yayımlanmaz. Tezden üretilen çalışmalar bu oranın dışında tutulur.

.

The Journal of Academic Social Science Studies
Yıl: 13 - Sayı: 80 , s. 323-340, Yaz 2020

Seramik Panoların Oluşum Süreci ve Çağdaş Türk Seramik Sanatında Duvar Panoları

Öğr. Gör. Dr. Bengütay Hayırsever
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-5247-533X
Erciyes Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Tasarımı Bölümü, Kayseri – TÜRKİYE

Dr. Öğr. Üyesi Memduha Candan Güngör
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-4850-7447
Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Tasarımı Bölümü, İzmir – TÜRKİYE

Makale Geçmişi

Geliş: 24.02.2020
Kabul: 10.06.2020
On-line Yayın: 25.06.2020

Anahtar Kelimeler

Kültür
Seramik
Sanat
Seramik Duvar Panosu
İzleyici

Araştırma Makalesi

DOI:
http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.44389

Öz

Kültür, bir toplumu diğer toplumlardan ayıran, onu özel kılan, geçmişinin ve tarihinin en önemli değerleridir ve bireylerin üretici oldukları alanlarda hayata katmış oldukları tüm değerleri içinde barındırmaktadır. Kültür ve insan etkinlikleri ve bu etkinliklerin gelişimi, bireysel yaşamlardan toplumsal yaşama geçtikçe değişiklik göstermekte ve farklı sanatsal yaratıcılıklarla karşımıza çıkmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde seramik, insanoğlunun hayatına kap, kacak gibi günlük kullanım eşyaları olarak dahil olsa da, sonraki süreçlerde barınma ihtiyacından yola çıkarak mimari alanda, insanoğlunun yaşamını güzelleştirme ve estetik değerler katmasında temel malzemeyi oluşturmuştur. Anadolu'da yaşamış olan tüm uygarlıkların zengin mirası, her dönem bu topraklarda yaşayan sanatçılara ilham kaynağı olmuştur. Özellikle, Anadolu mimarisinin temel taşlarını oluşturan Selçuklu ve Osmanlı kültür-sanatı da, sanatçıların esin kaynağı olmuş ve bu değerler, sanatçılar tarafından imgeleştirilerek eserlerine yansımıştır. Cumhuriyet tarihiyle birlikte sanata ve sanatçıya verilen önem ve değer artmıştır. Yurt içi ve yurt dışı eğitim bursları, açılan seramik fabrikaları, özel atölyeler, sanat eğitimi veren kurumlar ve sanat galerileri sanatın tüm alanlarında olduğu gibi, çağdaş Türk seramik sanatında da önemli gelişmelerin başlangıcını oluşturmuştur. Anadolu'nun zengin kültürünün temellerini attığı, günümüz çağdaş Türk seramik sanatında sanatçılar bu kültürel kodlarla ve kendi kişisel yorumlarıyla, seramik duvar panolarını şekillendirmişlerdir. Üretilen eserlerin ana maddesi kil olmakla birlikte; teknoloji ile gelen yeniliklere ve malzeme çeşitliliğine açık olan sanatçılar, bu imkanlardan faydalanarak tarihsel süreç içerisinde üretmeye devam etmişlerdir. Bu araştırmada, tarihteki mimari yapılarda kullanılan seramik malzeme, çini, tuğla eserler ve çağdaş Türk seramik sanatında duvar panosu çalışan, seçilmiş sanatçılardan ve çalışmalarından örnekler verilerek irdelenmiştir.

Atıf Bilgisi / Reference Information

Hayırsever, B. ve Güngör, M. C. (2020). Seramik Panoların Oluşum Süreci ve Çağdaş Türk Seramik Sanatında Duvar Panoları. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, Number: 80, Summer, p. 323-340.

The Journal of Academic Social Science Studies
Year: 13 - Number: 80 , p. 323-340, Summer 2020

Making Process of Ceramic Panels and Wall Panels in Contemporary Turkish Ceramic Art

Lect. Dr. Bengütay Hayırsever
Erciyes University, Faculty of Fine Arts, Department of Ceramic and Glass Design, Kayseri – TURKEY

Asst. Prof. Dr. Memduha Candan Güngör
Dokuz Eylul University, Faculty of Fine Arts, Department of Ceramic and Glass Design, Izmir – TURKEY

Artcile History

Submitted: 24.02.2020
Accepted: 10.06.2020
Published Online: 25.06.2020

Key Words

Culture
Ceramic
Art
Ceramic Wall Panel
Audience

Research Article

DOI:
http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.44389

Abstract

Culture, is the most important values of a society's past and history, that distinguishes it from other societies and makes it special.İn the branches where people are producers ,they contain all the values they add to life .Culture and human activities vary as the development of these activities changes from individual to social life and come up with different artistic creations.In the historical process,ceramics entered the life of human beings as daily use items such as pots and pans.İn the next period, it has been a sought after material for beautifying people's lives in the architectural field and adding aesthetic values. The rich heritage of all civilizations that lived in Anatolia has always been a source of inspiration for artists living in this land. Especially, Seljuk and Ottoman culture and art, which constitute the cornerstones of Anatolian architecture, have also been an inspiration to the artists who envisioning these values and reflected them in their works. Whit the history of the Republic, the importance and value attached to the arts and artists have increased. Domestic and international education scholarships have been given, ceramic factories,private workshops, art education institutions and art galleries have been opened. These factors were the beginning of important developments in contemporary Turkish ceramic art as well as in all branches of art. In contemporary Turkish ceramic art, of which, the rich Anatolian culture laid the foundations, the artists shaped ceramic wall panels with these cultural codes and their personal interpretations. Although the main ingredient of the produced works is clay; the artists, who are open to innovations and material diversity coming with technology, continued to produce in time by making use of these opportunities. In this research, ceramic materials used in historical architectural structures as tiles, brick works and wall panels in contemporary Turkish ceramic art are examined by giving examples from selected artists and their works.

1. GİRİŞ

Sanat, insan yaşamında ilkel çağlardan beri süregelen bir oluşumdur. Sanat, insana has bir üretim olduğuna göre; insan yaşamındaki duygular, düşünceler, hayaller ve algıları doğrultusunda hem doğayı hem de çevresinde yaşanan tüm olayları anlatmada farklı malzemeler kullanarak bir sanat ürünü ortaya koyagelmiştir.

Sözen ve Tanyeli'ye göre; artık eskimiş bir formülleşmeyle sanat, güzellik ülküsünün bir ifadesi iken; günümüzde güzellik ülküsünün sanatsal ifade için bir zorunluluk olmadığı, çağdaş sanat düşüncesi evreninde bu bakış açısının bir yeri kalmadığı kesin gibidir. Dolayısıyla sanatı bugün Thomas Munro'nun tanımıyla "doyurucu estetik yaşantılar oluşturmak amacıyla dürtüler yaratma becerisi" diye tanımlamak olanaklıdır (Sözen ve Tanyeli, 2005:266).

İnsanoğlunun sanat kavramı ile birleştirdiği olgular, kendi bilinçaltının yarattığı algılar ve bu algıların yaşadığı çağ, sosyal çevre, kültürel, sosyal ve ekonomik ilişkileri ile ilintilidir ve toplumların tarihe katılımlarının tüm eylemlerini kapsamaktadır ve bir estetikçi bakış açısıyla kodlandığı gibi "Sanat ifadeleri ve yapıtları asal olarak toplu bir bilincin ve doğa ile insanoğlu arasındaki belirli devinimin bireysel görünümleridir. Sanatçı bu toplu bilincin ve bu devinimin bir katta biçim bulması için bir katalizördür'' (Erzen, 1975:319).

> "Kültür içinde insan, yalnızca etkin olmakla kalmamakta, kendini geliştirmekte, değiştirmekte, aynı zamanda, kendi etkinliğinin konusu ve sonucu olmaktadır. İnsan etkinliği ile kültür arasındaki ilişki, yalnızca bu etkinlik içinde kültürün, insanın oluşum, gelişim ve varoluşunun nedeni ve kaynağı olarak görüldüğü ölçüde anlaşılabilirlik kazanmaktadır" (Mejuyev,1987: 96).

Genel olarak, kültürün tükenmez ana kaynağı insandır. Kültür olgusunu oluşturan her öğede insanın düşüncesi ve eylemleri yer almaktadır. Tarihsel süreçte insanoğlu, gittiği her mekana ve zamana, kendiyle birlikte yaşam ritüellerini de götürmüştür. "Toplumsal kültür, bu bağlamda bir toplumun diğer toplumlardan farklılık göstermesine neden olan, onu özgün ve özgür yapan o toplumu "geçmiş zenginliği"ne sahip kılan değerler bütünüdür." (Erinç, 1995:12) Sanat ve kültürün önemi bu bağlamda başlamaktadır. Her topluluk, kendi ihtiyaçları doğrultusunda kendi kültürünü yaşatır. Buradaki ortak amaç daha rahat, daha güzel bir hayat sürdürmek ve bu esnada hayatı güzelleştirebilmektir. Bu sebeptendir ki topluluklar içerisinde gelişen kültür, hayata dair her şeyi kapsamaktadır. Tüm bu açıklamaların ardından, kültürü bir kez de şu şekilde tanımlamak olanaklıdır. Kültür; "geçmişin birikimleri üzerine toplumsal kurumların yaptığı düzenleme, destekleme ve kontrol eylemleri ile sağlanan bir yaşam tasarımıdır ve o toplumun vazgeçilmez temel boyutlarından biridir. Kültür, toplum üyeleri arasında kurulan bir köprü gibidir" (Erinç,1995: 35). Kültür ile sanat, adeta bir elmanın iki yarısı gibi birbirini tamamlayan iki eşit parça olmakla birlikte, toplumların sanat faaliyetleri toplumlara yön vermede, kültür kavramı da sanata yön vermede iki ana unsurdur. Sanat, kültürel yönden gelişebilmek için insan kaynağından beslenmektedir. Sanat eserleri yaşadığı çağ ve zamanın kültürel izlerini taşımaktadır. Kültürel devamlılığın sağlanması açısından üretilen eserler, çok önemli bir kültürel envanter değeri taşımaktadır. Bu sebeple de, sanat içerisinde, zaman ve mekan kavramlarına göre tarihi bir belge olma özelliği barındırır. Geçmiş yüzyıllarda hayranlıkla izlenen sanat yapıtlarının, çağımızda insanlar tarafından izlenebilmesi büyük bir ayrıcalık oluşturmaktadır.

Bir sanat yapıtını sanat yapan, bize anlattıkları, ilettikleri ve hayatımızın içinde uygun bir değer almasıdır. İnsanın geçmiş ile bugünü arasında kültürel bir bağ oluşturabilen, düşündürebilen sanat eseri kendi değerini kendi yaratmış olmaktadır. Geçmişin tarihsel ve kültürel yansımalarını bir sanat eserinde bulmak, biçim ve içeriğine dahil olmak algısı, sanat eserine duyulan hayranlık, saygı ve ilgi kavramlarını pekiştirmektedir. "Bir sanat yapıtının bildirimde bulunması, daha parlak bir ifadeyle, potansiyel alıcısı ile konuşabilmesi; o yapıtın sanatçısı tarafından var edilmesi yanı sıra, alıcısının onu algılaması, anlaması, yorumlaması süreçlerini de içerdiğine göre, bitmeyebilecek bir zamana yerleşebilir. Bu zamanı sürdürebilen yapıt ise, daha önce de belirtildiği gibi sanat tarihi, antika olma ya da çağdaş-çağcıl sanat anlayışı içinde var olma ayrıcalığını koruyabilmesi demektir. Böyle bir yapıtın "hala'' söyleyebilecek bir şeyleri var demektir" (Erinç, 1995:105). Seramik sanatı bağlamında ortaya konan eserler, özellikle de iç ve dış mekan uygulamaları, bu tip bir iletişimin estetik biçimlerdir.

> "Seramik, geleneksel bir anlatım dili ile şu şekilde tanımlanır: Organik olmayan malzemelerin oluşturduğu bileşimlerin, çeşitli yöntemler ile şekil verildikten sonra, sırlanarak veya sırlanmayarak, sertleşip dayanıklılık kazanmasına varacak kadar pişirilmesi bilim ve teknolojisidir. Bu tür bir tanımlamanın yanı sıra seramik, aynı zamanda bir sanat dalıdır'' (Arcasoy, 1983:1).

İnsanlık tarihi kadar eski ve köklü bir geçmişi olan seramik, tarihsel süreç içerisinde insanoğlunun zekası ve yaratıcılığı ile çok farklı sanatsal ifadelerle insan algısına sunulmaktadır. Özellikle, mimari mekanlar da kullanılan seramikler, salt bir malzeme olmanın dışında, kendilerine özgü mekanlarda, özgün tasarımlarla karşımıza çıkmaktadır. Seramik, günlük kullanım eşyasından, dini idollere, kil tabletlerden, tuğla ve iç-dış mimari uygulama seramiklerine kadar geniş bir malzeme çeşitliliği ile hammaddesi kil olan bir malzemeyle, çağlar boyunca üretilerek günümüze kadar ulaşmış ve yaşadığı dönemin sosyal ve kültürel yaşantısına ışık tutmuştur. Günümüzde de seramik, teknolojinin gelişmesi ve ilerlemesiyle birlikte sanayide, teknolojide, uzay teknolojisinde ve mimaride iç ve dış mekanlar da, yüzey kaplamaları ve mimari seramik uygulamaları olarak günlük hayatımızda yerini almıştır. Özellikle mimarideki seramik uygulamalar, gün geçtikçe daha fazla gündelik hayata karışmakta, iç ve dış mekanlar da yerini almaktadır.

> "Mimari seramikler, her türlü pişmiş topraktan yapılan yapı malzemelerini kapsayan geniş bir terimdir. Tarih öncesi çağlardan günümüze kadar, toprağın pişmiş olarak mimari yapılarda kullanımı, su geçirmezlik, ateşe dayanıklılık, hijyen ve dekoratif özellikleri nedeniyle tercih nedeni olmuştur. M.Ö.4000'lerin başından itibaren Sümerler döneminde tapınaklarda görülen mozaik şeklindeki pişmemiş kil kaplama örneklerinin ardından kerpicin yanı sıra pişmiş toprak malzemeler ve tuğla şeklinde cephe kaplamalar mimaride görülmeye başlanmış, Mezopotamya'da Sümerler, Babiller, Asurlular, Elamlar gibi medeniyetler zamanında tuğla, anıt niteliğindeki mimaride yaygın olarak kullanılmıştır (Çobanlı ve Okur, 2006:2/13).

Mimari yapılarda pişmemiş kil kaplama uygulamalarına tarihteki ilk örnek; 1979 yılında Unesco dünya mirası listesine dahil edilen Choga Zanbil Tapınağı'dır. Tapınak, yaklaşık 1300 x 1000 metre gibi bir alanda, aralarında üç adet ham tuğla duvardan oluşan bir alanı içeren "Dur Unt Ash" adlı şehir içerisinde yer almaktadır. Duvarların içi kerpiç, dış cephesi tuğladır (www.http://tr.irancultura.it). (Görsel 1)

Görsel 1. Chaga Zanbil, Ziggurat, İran
(https://www.irancultura.it/wp-content/uploads/2019/08/Khuzestan-Choghazanbil-4.jpg)

Bu yapılardaki malzeme niteliğinin önemi dışında göze çarpan diğer unsur ise, seramiğin mekana kattığı estetik olgudur. "Seramiğin mimari yapılardaki kullanım alanlarından biri olan seramik panolar, ilk olarak Mısır ve

Mezopotamya'da yapılan mekanların yüzeylerini dış etkilerden korumak ve süslemek amacıyla kullanılmıştır. Renkli tuğlalar bu anlamda ilk seramik pano örnekleri olarak kabul edilebilir" (Kılıç, 1998:6). Babil kralı II. Nebulkadnezar tarafından, Tanrıça İştar adına yapılan İştar Kapısı, M.Ö. 575'te Yeni Babil Devletinin başkenti Babil'de inşa edilmiştir. Kapı tarihte ilk sırlı mimari yüzey uygulaması örneği olarak kabul edilir. (http://www.sanattarihiplatformu.com) (Görsel 2)

Görsel 2. İştar Kapısı.
(https://tr.broadwayblogspot.com/3836-the-story-of-one-masterpiece-ishtar-gate.html)

Anadolu uygarlıklarındaki örneklere baktığımızda, pişmiş toprak ve çini malzemenin dini yapılar ve kamusal mekanlardaki binalarda, hem iç ve dış yüzeylerini kaplamak hem de estetik bir değer katmak amaçlı kullanıldığı görülmektedir. "Anadolu Selçuklu mimarisindeki tuğla işçiliğinde; minare, kubbe, kasnak, kemer, tonoz gibi unsurlarda tuğla kullanılır'' (Öney,1998:60). O dönemin yapıları incelendiğinde, tuğlaların dekoratif bir düzenle, gövdeye zikzak, çapraz ya da farklı tekniklerle yerleştirildiği gözlenmektedir. ''Tuğla, Anadolu'da iki şekilde kullanılmıştır. Birinci kullanış yolu, yapısal niteliğin ağır bastığı tuğla örgülerdir. İkinci kullanış durumu, kesme tuğla kaplamalardır. Kaplama ile özellikle geometrik örgüler gerçekleştirilir. Bu tür bezemeler için özel tuğlalar hazırlanır" (Öney, 1998:60). ''Anadolu Selçuklu mimarisinde kare gövde olarak anılan tuğla türbelerden iki örnek tanınır. Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesindeki Melikgazi Türbesi, mekan olarak biçimi ve tuğla işçiliğinin zenginliği ile (Görsel 3), Aksaray Ervah Tepe'deki türbenin de benzer özellikleri dolayısıyla, İran'daki Büyük Selçuklu dönemi örnekleriyle yarışabilir düzeydedir." (Bknz Öney, 1998:67)

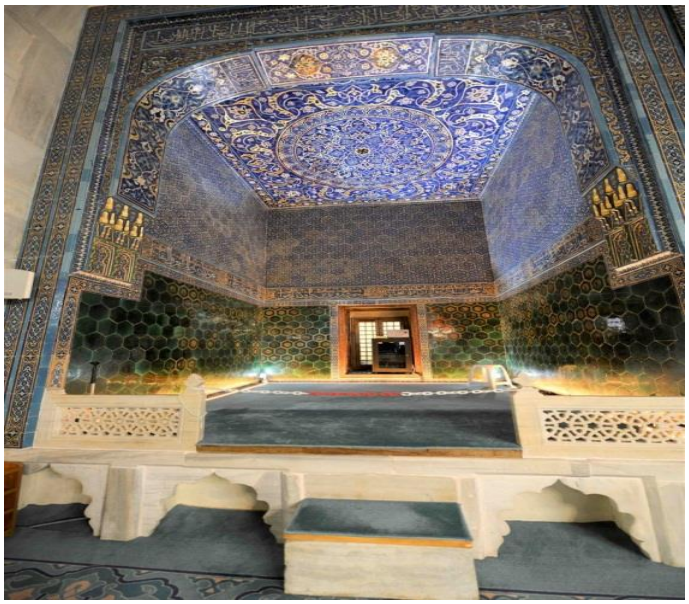
Görsel 3. Kayseri, Pınarbaşı Melik Danişmend Gazi Türbesi, 12. yy Sonu
(http://www.5harfliler.com/anadoluda-mumya-olmak-hic-kolay-degil/)

Anadolu Selçuklu mimari süslemelerindeki üslup ve teknik, Osmanlı sanatında da etkilerini göstererek, seramik sanatında iki önemli üretim merkezi olan İznik ve Kütahya'da dini yapılarda kendilerine özgü uygulamalar ve desenlerle, süsleme ve bezeme öğesi olarak kullanılmıştır. Bu tür mimari yapılara örnek olarak, Bursa Yeşil Cami ve Yeşil Türbe verilebilir. (Görsel 4)

Görsel 4. Bursa, Yeşil Türbe, Çini Dış Cephe Kaplaması.
(https://narseramik.com/bursa-yesil-turbe.php)

Bursa Yeşil Cami'de çok çeşitli renklerde çinilerin ve bu çini çalışmalarında kullanılan altın yaldız dekorların, ışığın etkisiyle yapıya önemli bir görsel zenginlik kattığı açıkça görülmektedir. (Görsel 5)

Görsel 5. Yeşil Cami, Bursa.
(https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bursa/gezilecekyer/yesil-cami)

Selçuklu ve Osmanlı mimarisinde, saraylar, kervansaraylar, konaklar, camiler, medreseler ve türbeler gibi yapıların süsleme ve bezemelerinde, çini ve seramik rölyef uygulamalar kullanılmıştır.

> "Türk çini ve seramik sanatı özellikle 13. ve 19. yüzyıllar arasında büyük gelişmeler göstermiş, çeşitli teknikler, zengin renk ve desenlerle dünyada beğeni kazanmıştır. Mimariye bağlı gelişen çini sanatı, Anadolu'ya Selçuklularla girmiş, çeşitli tekniklerle en güzel ve en başarılı örneklerini vermiştir. Osmanlı sanatında da çinicilik desen ve renklerdeki sürekli atılımlarla hep gelişmiştir. 15. yy sonu ve 16. yy başlarında yapılan mavi beyaz seramikler porseleni hatırlatan sert ve pürüzsüz hamurları, ustalıklı desenleri ile ayrıcalıklı seramiklerdir."
> (Gezgin, https://www.gorselsanatlar.org/heykel/orcun-ilter-ve-maskeleri/?wap)

Kuşkusuz, Anadolu Selçuklu döneminde ve Osmanlı İmparatorluğu döneminde yapılmış, çok sayıda örnek olarak gösterilebilecek dini yapılar ve örnekler bulunmaktadır. Çalışmanın konusu olan seramik duvar uygulamaları kapsamında, araştırmanın temelini oluşturması bakımından sınırlı sayıda örnek verilmiştir. Makalenin buradan sonraki bölümünde yazının asıl konusu olan Cumhuriyet tarihindeki örnekler üzerinde durularak, çağdaş anlamda, seramik duvar panosu uygulamalarına yer verilecektir.

2. ÇAĞDAŞ TÜRK SERAMİK SANATINDAN ÖRNEKLER

Geleneksel Türk Seramik Sanatı olarak adlandırılan bu dönemden sonra Cumhuriyetin ilanı ile Çağdaş Türk Seramik Sanatı başlığı adı altında anılan yeni bir dönem başlamıştır. Bu dönemde eğitim ve sanatta büyük atılımlar yapılarak, ülkedeki genç sanatçılar, hem eğitim almak hem de görgü ve bilgilerini arttırmak amacıyla, yurtdışındaki eğitim kurumlarına gönderilmişlerdir. İsmail Hakkı Oygar, Hakkı İzzet, Vedat Ömer Ar gibi sanatçılar bu süreçte eğitim alan sanatçılardır ve yurda döndükten sonra, eğitim kurumlarında seramiğin eğitimin vermişlerdir. Eğitim ve Seramik Sanatında eğitim üzerine önemli gelişmeler kaydedilirken, Türkiye'nin ilk seramik sanatçısı olarak kabul edilen Füreya Koral, Türkiye'de kişisel seramik atölyelerinin başlangıcını oluşturarak, atölyesinin kapılarını adeta bir okul gibi genç sanatçılara açıp, pek çok sanatçıya uygulama ve çalışma imkanı sunmuştur. Koral'ın seramik atölyesi, çağdaş anlamda ilk atölyedir ve seramik sanatı açısından önemli bir atılımdır.

Türkiye'de seramik sanatının önemli gelişmelerden bir diğeri de, 1955 yılında Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu kurulmasıdır. Hakkı İzzet, 1957 yılında öğretime başlayan Seramik Sanatları Bölümünü kurmuştur. İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu'nun kurulmasında önemli rol alan ve dönemin okul yöneticisi olan Grafik sanatçısı Prof. Mustafa Aslıer o dönemi şöyle dile getirmiştir:

> "Tatbiki Güzel Sanatlar eğitimi, endüstrileşmenin doğurduğu oldukça yeni bir sanat eğitimi alanıdır. Endüstri ürünlerine güzel biçim verme ve sanat eğitimini endüstriye yönelik duruma getirme çabaları, ilk defa geçen asrın ikinci yarısında İngiltere'de başlamıştır. Ancak endüstriye yönelik sanat eğitiminin bilinçli ve etkili bir şekilde ele alınması, 1920'de Almanya'da kurulan 'Bauhaus' okulu ile gerçekleşmiştir. Okul on yıl sonra kapanmış olmasına rağmen etkileri, özellikle ikinci dünya savaşından sonra, bütün dünyaya yayılmıştır. Bugün, ileri endüstri ülkelerinin hepsinde, Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulları veya Akademileri, Dizayn Yüksekokul veya Akademileri adı altında öğretim yapan çeşitli okullar vardır. İstanbul'daki Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu kurulurken, Almanya'nın bu yönde yaptığı öncülük dikkate alınarak Stuttgard Akademisinden Prof. Adolf Schneck danışman olarak getirtilmiştir'' (Aslıer, earşiv.şehir.edu.tr).

Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulunda yetişerek, Türkiye'de çağdaş seramik sanatına yön veren Sadi Diren, Ayfer Karamani, Alev Ebüzziya, Erdinç Bakla, Erdoğan Ersen gibi sanatçılar, Füreya Koral'ın adeta bir okul niteliği taşıyan atölyesinde yetişen Bingül Başarır, Mehmet Tüzüm Kızılcan, Atilla Galatalı ve izleyen yıllarda Hamiye Çolakoğlu gibi değerli sanatçılar, seramik sanatına yön veren ve çalışmaları ile dönemin tanınan öncü sanatçıları olmuşlardır. "1950'de kurulan Eczacıbaşı sanat atölyesi, bu alanda mücadele veren kurumlardan biridir. Çeşitli tarihlerde seramik sanatçılarımız, bu fabrika bünyesinde, sanatsal çalışma ve araştırma imkanları bulmuşlardır. Bu isimler arasında, Sadi Diren, Melike Kurtiç, Atilla Galatalı, Alev Ebüzziya'yı sayabiliriz." (Ağatekin, 2002:6).

1950'li yıllarda Nejat Eczacıbaşı'nın fabrikaların bir bölümünde, sanatsal seramik atölyeleri kurması ve seramik sanatçılarını destekleyerek bu atölyelerde imkan sunması, seramik sanatı ve sanatçıları için olumlu bir adımdır. Sanatçılar, bu atölyelerde çalışarak, kendi sanatsal çalışmalarını geliştirmişlerdir. "Bu döneme kadar, Geleneksel Türk seramik sanatında duvar süsleme, duvar çinisi olarak görülen seramik, bu dönemle birlikte plastik görsel boyutunu, duvar panosu çalışmalarında da gösterir. Bu tarz çalışmalar aynı zamanda Çağdaş Türk Seramik Sanatı'nın verdiği ilk ürünlerdir. Bu anlamda ilk çalışmaları, Füreya Koral ve Sadi Diren'de görürüz." (Ağatekin, 2002:6) (Görsel 6-7)

Görsel 6. Füreya Koral, Divan Pastanesi, Seramik Duvar Panosu, İstanbul/Türkiye, 1968. (https://www.google.com.tr/search?q=f%C3%BCreya+koral+divan+pastanesi&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=MaFD02S9kaeGaM)

Cumhuriyet tarihinde ilk kişisel seramik atölyesini açan Füreya Koral'ın, 1968 yılında İstanbul'da Divan pastanesine çalışmış olduğu seramik duvar panosu, Türkiye'de, mimaride sanatsal olarak uygulanan ilk duvar seramiği özelliğini taşıması bakımından önemli bir örnektir. Sanatçı, farklı teknik ve malzemelerle çok sayıda eserler üretmesine rağmen, seramik sanatı ile ilgili kaynaklarda, kamusal binalara çalışmış olduğu mimari seramik duvar uygulamaları ve sanatında simge olarak kullandığı 'kuşları' ile anılmaktadır.

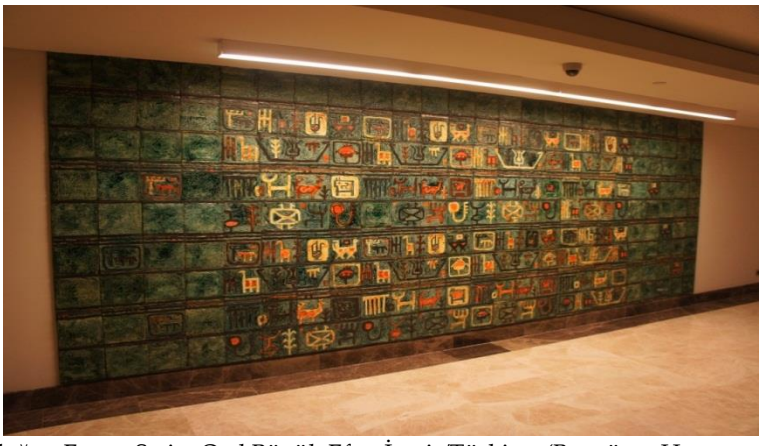

Görsel 7. Prof. Sadi Diren Seramik Duvar Panosu, "Dünya'da Barış", Avrupa Konseyi Parlamento Binası, Strasburg/Fransa, 1977.
(https://m.bianet.org/bianet/yasam/194081-bu-dunyadan-bir-sadi-diren-gecti-dunyada-baris-kaldi)

Sadi Diren'in "Dünyada Barış" ismini verdiği panosu, 1977 yılında, Türkiye Cumhuriyeti adına Avrupa

Konseyi'ne hediye edilmiştir. Strasburg'da, Avrupa konseyi, yeni bir bina yaptıracağı zaman, konsey üyesi olan ülkelerden kendi ülkelerinin kültürlerine ait eserler talep etmiş, bu isteğe istinaden sanatçı, resimde görülen seramik panoyu gerçekleştirmiştir. Sadi Diren, ülkesinin değişik yerlerinde yaptığı eserlerin zamanla unutulmasına, terk edilmesine, yıkılmasına kırgındı ancak, sanatçının bu eseri, 1977 yılından bu yana, uygulandığı yerde, yani Avrupa Konseyi binasında bulunmaktadır. https://m.bianet.org/bianet/yasam/194081-bu-dunyadan-bir-sadi-diren-gecti-dunyada-baris-kaldi)

Eserlerinde, Hitit ve Frig gibi Anadolu medeniyetlerinden esinlenen Diren, yurtiçi ve yurtdışında almış olduğu seramik eğitimi ile çalışmalarını zenginleştirmiştir. Sanatçı, doğa, insan, barış gibi güncel konulara yönelmiş, üç boyutlu formlar ve pek çok kamu binasına uygulanmış duvar panoları olarak ürettiği eserlerle, Türk Seramik Sanatı'nda önemli yer edinmiştir.

Görsel 8. Erdoğan Ersen, Swiss Otel Büyük Efes, İzmir/Türkiye. (Bengütay Hayırsever Kişisel Arşiv)

Erdoğan Ersen, 1957 yılında Eczacıbaşı için Vitra Sanat Atölyesini kurmuştur. Burada, Filiz Özgüven, Candeğer Furtun ve Alev Ebüzziya gibi sanatçılarla çalışan Ersen, seramiğe Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, Moda ve Tekstil bölümünde öğrenciyken Sadi Diren' in teşviki ile başlamış, sonrasında, pek çok kamu ve kuruluş binasına seramik duvar panosu çalışmıştır (Bkz. buyukefessanat.com). (Görsel 8) Sanatçı, Swiss Otel Büyük Efes İzmir'de bulunan panosunda arkeolojik imgeleri özellikle de Hitit motiflerini içselleştirerek, şekillendirdiği rölyeflerinde çok renkli bir üslup sergilemektedir.

Görsel 9. Atilla Galatalı, Swis Otel Büyük Efes İzmir (Bengütay Hayırsever Kişisel Arşiv)

Atilla Galatalı'nın sanat hayatında, duvar panolarının ayrı bir yeri bulunmaktadır. Sanatçı, seramiğe başladığı ilk yıllardan itibaren, seramiğin işlevselliğine değil, plastik özelliğine ilgi duymuş ve bu üslupta çalışmalar üretmiştir.

> "Sanatçı, duvar panolarında seramiğin mimari boyutunu yakalar, çini geleneğini çağdaş bir söylemle yeniden yorumlar. Uygulamaları, yalnızca duvarı giydirmekten, ortamı renklendirmekten ibaret değildir; mimari mekanın kimliğini, işlevlerini ön plana alan çözümler üretir. Mekandan rol çalmayan, ama kendini de asla ezdirmeyen, yüzeydeki hareket çeşitliliğiyle ortama enerji ve dinamizm kazandıran kişilikli yapıtlar ortaya koyar. Atilla Galatalı'nın seramik yüzeyin hareketine kazandırdığı ritmik dalgalanma ve kırılmalar, sanatçının soyut form çalışmalarında amaçladığı hacim ve mekan ilişkilerinin sürekliliğiyle de bütünleşir. Atilla Galatalı, iri ve dolu biçimlere, her formun içsel oluşumu hakkında dinamik bir anlam üstünlüğü katabilmektedir" (Çanakkale Seramik Yayınları, 1996:38, 66). (Görsel 9)

Görsel 10. Jale Yılmabaşar "Göz =Dünyaya Açılan Pencere" Hürriyet Gazetesi Teras Panosu (Bengütay Hayırsever, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik Anasanatdalı Sanatta Yeterlik Tezi, İzmir, 2019)

Türkiye'nin ilk kadın seramik profesörü olan Jale Yılmabaşar, sanatın birçok dalında çalışmalar yapan bir sanatçıdır. Yılmabaşar, kendine özgü motifleri (Horoz ve Göz), Anadolu motifleriyle harmanlayarak, renkli, coşkulu bir üslupla eserlerinde kullanmıştır. Özellikle, mimarideki seramik duvar panolarında, seramiğe özgü her türlü tekniği kullanmış, yurtiçi ve yurtdışındaki pek çok binada eserleri yer almıştır. (Görsel 10)

Görsel 11. Hamiye Çolakoğlu, "Derman Çeşmesi" Anıtsal Çeşme, 1986, Hacettepe Üniversitesi Kampüsü, Ankara
(https://www.arkeolojikhaber.com/haber-hacettepe-universitesinde-hamiye-colakoglu-muzesi-kurulacak-24802/)

Hamiye Çolakoğlu'nun 1986 yılında tasarlayıp uyguladığı "Derman Çeşmesi" isimli anıtsal seramik çeşme panosu, Hacettepe Üniversitesi Kampüsü girişinde bulunmaktadır. Sanatçı, çalışmasını monte ettikten kısa bir süre sonra, genç yaşında kardeşini kaybetmiştir. Bu sebepten de çeşmeye ayrı bir değer vermiş, çalışmayı Derman Çeşmesi olarak adlandırmıştır. (Görsel 11) Üzerinde "Sevgi Tüm Güzelliklerin Kaynağı'' yazılı olan panoda kuş ve çiçek motifleri rölyef olarak çalışılmıştır. (Bknz https://www.arkeolojikhaber.com/haber-hacettepe-universitesinde-hamiye-colakoglu-muzesi-kurulacak-24802/) Türk Seramik tarihinde önemli bir yere sahip olan Toprak Ana olarak bilinen sanatçı pek çok teknikte formlar, iç ve dış mekanda pek çok duvar panoları çalışmıştır. Dış mekanda, hem pano hem de çeşme gibi işlevsel özelliği de olan anıtsal çalışma, bu alanda çalışılmış nadir eserlerdendir. Hamiye Çolakoğlu, seramiği hem tarihsel boyutu ile hem de çağdaş boyutu ile ele alarak, her daim çıkış noktasının Anadolu olduğunu vurgulayan sözlerle ve uygulamalarla, toprağın hikayesini tüm formlarına ve seramik duvar panolarına yansıtmıştır.

Sanatsal panolar, mekana özel tasarlanan, sanatçının mimarlar ile işbirliği içinde çalıştığı, özgün tasarımlardan oluşan, kendine özgü bir nitelik taşıyan duvar panolarıdır.

"İç ve dış mekânda seramik panoların kullanımının yaygınlaşması sanat ile mimari tasarımı bütünleştiren, mekâna özgünlük katan değerlerdir. Kamusal alanda yapılan bu sanatsal çalışmalar, mekâna toplumsal olarak bir anlam kazandırma ve o mekâna yeni bir yaşam alanı katma amaçlıdır. Duvar uygulamasının yer aldığı mekân sanat yapıtıyla birleşerek adeta yeni bir mekân oluşturur. Yapıt, mekan ve izleyici arasında kurulan iletişim aynı zamanda yaşanılan zamana dâhil olmuştur. Sanat eserinin mekânla olan etkileşimi, sanat eseri ve izleyici arasında bir iletişim kurulmasını sağlar. İzleyici mekân içerisinde kendini yalnız hissetmez. İzleyici ile sanat eseri arasında mesafe ortadan kalkar, o yüzden de rahat iletişim kurar, izler, dokunur, dayanır, fotoğraf çeker. Bir şekilde temas kurar. Böylelikle izleyicide mekâna ait bir duygu oluşur. İzleyicideki bu görme eylemi, hissedip yaşayabildikleri duygular, kendi hayal güçleri ve geçmiş deneyimleri kadardır". (Hayırsever, 2019:16)

Bireyin günlük yaşamında her an karşılaşabileceği seramik panolar, izleyici konumunda olan birey ve sanat eseri arasında bir iletişim yaratmaktadır. Her eserin kendine özgü bir anlatımı vardır ve her izleyicinin eseri algılaması farklıdır. Günümüzde;

> "Seramik duvar panoları bugün, iç ve dış dekorasyonda yalnızca boyalı yüzeyler olarak ele alınmamakta ve kullanıldığı yerin özelliğine göre belirli işlevler yapacak biçimde geliştirilmektedir. Seramik sanatçısının yaratıcı gücüyle biçimlenen ve renklenen kil, uygulandığı yüzeylere kişilik kazandırmanın ötesinde seyredenlerin ruhsal durumlarını etkileyebilmekte; sükunet, canlılık, rahatlık gibi duygular uyandırabilmektedir. Başka bir deyişle, yarattığı eser, sanatçının o eserin yer aldığı mekan ya da cephesini süslediği binayla ilgili olarak vermek istediği mesajı ya da öğütlediği ruhsal durumu anlatma biçimidir. Örneğin bir işyerinin müşterilerine soğuk ya da resmi gelebilecek atmosferi, bir seramik panoda bilinçaltına verilecek bir mesajla samimi ve dost bir havaya dönüştürülebilir; banka ve bekleme salonu gibi yerlerde uygulanacak gözü oyalayıcı kompozisyonlarla beklemenin sıkıcılığı azaltılabilir; bir binanın dışına konacak panolarla çevreden gelip geçenlerin dikkatini çekmesi yada hangi amaçla kullanıldığının, içinde ne bulunduğunun anlatılması mümkün olabilir'' (Yılmabaşar, 1980:127).

Sanat eserinin bulunduğu, sergilendiği, yer aldığı mekanla ilişkisi, bir başka deyişle eserin mekana kattığı değer ayrı bir önem taşır. Eser, mekanla var olarak, tüm mekanı etkisi altına alır. Lefebvre, mekanın önemi ile ilgili olarak şu saptamalarda bulunur;

> "Mekan kavramı, zihinsel olanla kültürel olanı, toplumsalla tarihseli birbirine bağlar. Karmaşık bir süreç oluşturur. (Yeni, meçhul mekanların, kıtaların ya da evrenin) keşfi; (her topluma özgü mekansal örgütlenmenin) üretimi; (yapıtların, manzaranın anıtsallığı ve dekoruyla birlikte şehrin) yaratılması. Bu, evrimsel ve genetik olarak işlese de bir mantığı vardır. Aynı zamanlılığın genel formudur bu mantık; çünkü her mekansal düzenleme, zekanın üst üste binmesine ve eşzamanlılığı üreten öğelerin maddi olarak bir araya gelişine dayanır'' (Lefebvre, 2014:25).

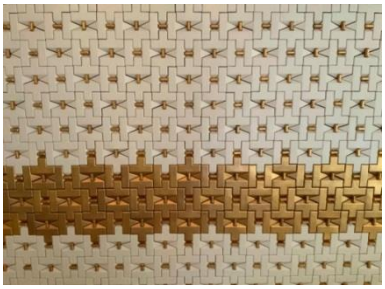
Seramik duvar panoları, bulundukları mekanlarda kent olgusunun oluşmasını sağlamakta ve mimariyle bütünleşerek günlük yaşamda bireylerin sanat eserleriyle buluşmasını sağlamaktadır.

"Mekanla seramik duvar panolarının ilişkisini düşündüğümüz zaman, öncelikli olarak mekânın duvarları baz alınır. Mekâna dâhil olacak olan çalışma, o mekânın işlevine göre tasarlanır. Aslında tüm sanat eserleri mimari ile ilişkilidir. Mekânın içindeki sanat eserleri, görsel ve estetik olarak mekânı destekler. Sanatsal çalışmanın yerleştirilmesiyle beraber, mekânlar yaşayan mekânlara dönüşürler ve artık seramik duvar panosu, uygulandığı duvar ile birlikte, kişisel yorumları, anıları, eleştirileri ve beğenileri içinde barındırır hale gelir." (Hayırsever, 2019:13)

Seramik panolar, mimari yapılarda estetik kazanımları arttırmak, yüzeye hareket kazandırmak, yüzeydeki hacim ve mekan ilişkileriyle birlikte tasarlanarak mekanın görsel olarak değerini artırmak amacıyla uygulanmaktadır. Çağdaş Türk seramik sanatçıları, Mehmet Tüzüm Kızılcan, Mustafa Tunçalp, Zehra Çobanlı ve daha sonraki kuşak sanatçılardan Hüseyin Özçelik, Atilla Cengiz Kılıç, Bengütay Hayırsever, Özgür Yıldız, Anadolu'nun zengin kültüründen esinlenerek, hastane, metro, otel, fabrika, restoran, okul, havaalanı, iş merkezleri gibi pek çok kamu ve özel binalarda, binanın işlevine uygun olarak tasarladıkları seramik pano uygulamaları yapmışlardır.

Görsel 12.

Görsel 13.

Görsel 14.

Görsel 12.13.14. Mehmet Tüzüm Kızılcan, Doğramacızade Ali Paşa Cami, İç ve dış mekan seramik duvar uygulamaları, Bilkent /Ankara /Türkiye. (Mehmet Tüzüm Kızılcan Kişisel Arşiv)

Sanatçı Mehmet Tüzüm Kızılcan, 1968 yılında İzmir'de kurduğu atölyesinde pek çok kamu ve özel mekana, iç ve dış seramik pano uygulamaları yapmıştır. Sanatçı, her pano çalışmasında ayrı bir disiplin ve ayrı bir heyecanla tasarımlarını ve sırlarını hazırlamaktadır. Eserlerinde kendi hazırladığı sırları kullanan sanatçı, ara renkleri de bu sırlarından elde etmektedir. Kızılcan, görsel olarak panolarında, mat, parlak ve şeffaf sırlar kullanmaktadır. Eserlerinde teknik ve estetiğin birbirini desteklemesi gerektiğini, seramik dilinde kavramın, görselin önüne geçmemesi, teknikle, anlatılmak istenen mesajın birbirini desteklediği, kendine özgü sade çalışmalar yapmayı sevdiğini belirtmektedir. (Bknz izmirdergisi.com) Sosyal içerikli panolar ve formlar çalışmakta olan sanatçı, Doğramacızade Ali Paşa Cami için yapmış olduğu çalışmalarda, modüler birimlerin yan yana gelmesiyle binlerce parçadan oluşan seramik bir pano gerçekleştirmiştir. Elle şekillendirme yöntemiyle yapılan rölyefler de ise, hat sanatındaki görselliği üç boyutta algılayabilmek için yüzeye dik olarak çalışılmıştır. Kızılcan, sanatsal çalışmalarını atölyesinde sürdürmekte ve öğrencilerine eğitim vermeye devam etmektedir. İç ve dış mekanlarda çalışmış olduğu sayısız duvar panoları yurt içi ve yurt dışında pek çok mimari yapıda yer almaktadır. (Görsel 12-13-14) ,(Mehmet Tüzüm Kızılcan Röportaj) (Röportaj Tarihi : 12.01.2020)

Görsel 15. Mustafa Tunçalp, Selçuk Tren İstasyonu Seramik Duvar Panosu, Selçuk/İzmir/Türkiye (https://www.google.com.tr/search?q=sel%C3%A7uk+istasyonu+mustafa+tun%C3%A7alp&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiaxvniiPjp)

Seramik sanatçısı Mustafa Tunçalp tarafından Selçuk tren istasyonuna çalışılan panolarda; Şirince köyü, Efes Antik kentine özgü figürler, tanrıça figürleri, Celcius kütüphanesi figürleri, ilçenin tarihi ve kültürel değerleri, sanatsal bir ifadeyle çamura aktarılmış, izleyiciler, tarihi bir görsel yolculuğa çıkarılmıştır. 1970'li yıllarda kendi kişisel seramik atölyesini açmış, uzun yıllar Çanakkale Seramik Fabrikaları'nın sanat danışmanlığını yapmış, atölyesinde pek çok öğrenci yetiştirmiştir. Mustafa Tunçalp'in mimari seramik uygulamaları, pek çok kamu ve özel kuruluşlarda iç ve dış mekanda sergilenmektedir. (Görsel 15)

Görsel 16

Görsel 17

Görsel 16. Zehra Çobanlı, Büyükşehir Belediyesi Dış Cephe Duvarı, Seramik Pano, Eskişehir / Türkiye. (Bengütay Hayırsever Kişisel Arşiv)

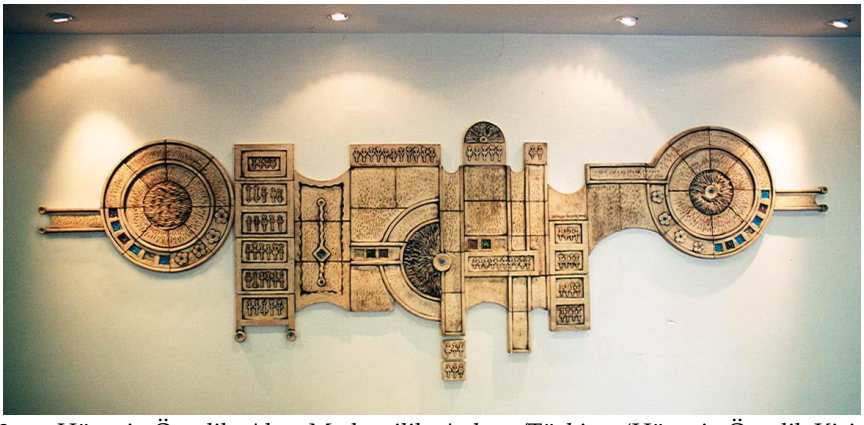
Görsel 17. Zehra Çobanlı, Pano Detay, Eskişehir/Türkiye. (Bengütay Hayırsever Kişisel Arşiv)

Zehra Çobanlı, yapmış olduğu eserlerde farklı renkler ve teknikler kullanmıştır. Eserleri mavi, toprak rengi, rengarenk ve beyaz dönem işleri olarak anılmaktadır. Eserlerinde astar tekniğini kullanan sanatçı, çalışmış olduğu seramik duvar panolarında da kendine özgü model ve özgün tasarımlarla mekanla bütünleşen modüler panolar çalışmıştır. Çalışmış olduğu iç ve dış mekan panolarında genellikle, negatif ve pozitif modüler birimleri yan yana getirerek farklı dokular ve yüzeyler yaratmakta kullanan sanatçı, bunu kendi sanatsal anlayışı içerisinde sunmaktadır. Çalışmış olduğu seramik panolar, pek çok kamu ve özel binalarda iç ve dış mekanlarda yüzeylerinde yer almaktadır. (Görsel 16-17)

Görsel 18. Atilla Cengiz Kılıç, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, İzmir/Türkiye (Atilla Cengiz Kılıç Kişisel Arşiv)

Atilla Cengiz Kılıç, Çatalhöyük, Hacılar, Hitit, Frig, Lidya gibi Anadolu' da yaşayan uygarlıklardan, Selçuklu ve Osmanlı mimarisi ve sanatından yola çıkarak eserlerini gerçekleştirmektedir. DEÜ Tıp fakültesinde uyguladığı seramik panosu, bu kültürel zenginlikten yola çıkarak gerçekleştirilmiş, aynı zamanda sağlık ve eğitim binası olarak kullanılan bir kamu binasında izleyicisine sunulmuştur. Kılıç, farklı seramik tekniklerinden yararlanarak, seramik formlar üretmekte, Selçuklu ve İznik motiflerini kullandığı çalışmalarında özellikle raku tekniği ile pişirmeyi tercih ettiği görülmektedir. (Görsel 18),(Atilla Cengiz Kılıç Röportaj) (Röportaj Tarihi :15.01.2020)

Görsel 19. Hüseyin Özçelik, Aksu Madencilik, Ankara/Türkiye. (Hüseyin Özçelik Kişisel Arşiv)

Sanatçı Hüseyin Özçelik, mekana göre tasarladığı panolarında, genellikle Anadolu motiflerini, insan figürlerini, dostluk ve birliktelik gibi, yaşama dair olumlu değerleri ele almaktadır. Genel olarak, pano yüzeyini yaptığı dokularla hareketlendiren sanatçı, çalışacağı mekanın logo ve kuramlarını kendi yorumlarıyla simgeleştirmektedir. Simgeleri, mekanların insanlarda yarattığı soğuk ve sert duyguların tersine, yuvarlak hatlarla çevreleyecek şekilde tasarlayarak organik plastikliği yakalamaktadır. Böylelikle, form ve yüzey ilişkisini kaynaştırmakta, izleyicisine sunmaktadır. (Görsel 19) , (Hüseyin Özçelik Röportaj) (Röportaj Tarihi : 20.01.2020)

Görsel 20. Bengütay Hayırsever, "Geçmişten Geleceğe", Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 1997, Kayseri/Türkiye. (Bengütay Hayırsever, Kişisel Arşiv)

Sanatçı Bengütay Hayırsever; ERÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine yapmış olduğu çalışmasında; Seramik yüzey üzerindeki hareketlere ve yüzeyin ardında gelişen hikayelere odaklanarak, sade bir dille, toprağın yalın renk ve dokusunu kullandığı daire ve yarım daire formlarla çalışmasını kurgulamıştır. Ay, yaşam ve ölümün sürekli değişen yüzünü simgelemektedir. Anadolu' da Kybele' nin koruyuculuğu altındaki mekanlar ve buradaki bolluk, bereket, doğa, toprak, hayat, inanç, ölüm, yaşam hepsi bu seramik kurguda sanatsal bir sunuma dönüşmektedir. Bengütay Hayırsever, panonun büyük ebatlı olmasından dolayı, panoyu duvara monte etme aşamasında hem taşıyıcı unsur olarak hem de tarihsel sürekliliği anlatması bakımından ahşap ve metal malzeme kullanmıştır. Sanatçı; Anadolu medeniyetlerinin zengin kültüründen yola çıkarak, kendi sanatsal imgeleriyle, resimsi ve heykelsi bir özellik gösteren duvar panolarında, kimi zaman toprağın sadeliğini, kimi zaman da coşku dolu bir renk cümbüşünü yansıtmaktadır. Hayırsever'in pek çok kamu binasında iç ve dış mekanda duvar panosu uygulamaları bulunmaktadır. (Görsel 20)

Görsel 21. Özgür Yıldız, Panora Alışveriş Merkezi, 2007, Ankara/Türkiye. (https://nuansseramik.com.tr/dt_portfolios/panora-avm-seramik-pano/)

"Seramik sanatçısı Özgür Yıldız'ın Ankara'da, Panora alışveriş merkezinde yer alan ve dört parçadan oluşan büyük boy seramik rölyef çalışmasında, seramik tekniğinin sanatçıya sağladığı sayısız olanaklar özgün bir biçimleme mantığıyla ele alınmıştır. Bu çalışma kendi plastikliği içerisinde sanatçının duygu ve düşüncelerinde birleşmesiyle soyut bir bütünlüğe ulaştırıyor. Eserde çeşitli daire, eğri, diyagonal çizgi ve formların karşılıklı etkileşiminin yarattığı yansıma, bu alışveriş mekanlarında sanatın gündelik hayatın her alanında insanların duygularını etkileyen yanını çok iyi ortaya koyuyor. İşin tamamında tekrarlanan benzer formlar güçlü bir ritim duygusuyla çalışma içerisinde sürekli bir dönüşüm etkisi oluşturuyor.'' (Kaplan, 2018:sy)

Sanatçı, 1998 yılında Ankara'da kurmuş olduğu seramik atölyesinde, hem sanatsal form üretimlerine hem de seramik ve cam duvar panosu çalışmalarına devam etmektedir. Yıldız'ın, kamu ve özel binalarda çok sayıda mimari seramik duvar panosu bulunmaktadır. (Görsel 21), (Özgür Yıldız Röportaj) (Röportaj Tarihi : 12.01.2020)

3. SONUÇ

Geçmişten günümüze, Çağdaş Türk Seramik Sanatçıları, tasarladıkları seramik duvar panolarında, Anadolu'nun zengin kültürel geçmişini kendi yaratıcılık ve kişisel becerileriyle birleştirerek, sanatsal bir ifadeyle kent estetiğine sunarak katkıda bulunmuşlardır. Kültürün zenginliği, yaşanmışlıklar, sanatçıya her zaman ilham kaynağı olmaktadır ve bu harmanlamayla, mekanlarla bütünleşen panolar adeta mimariyle bütünleşerek anıtsallaşmaktadır.

Seramik panolar, geçmişten günümüze kültürel ve sosyal bir tarihi görsel belge niteliği taşımaktadır. Mimaride, kamu ve özel binalarda sanatçısının özgün yorumlarıyla yer almaktadır. Monte edildikleri mekana estetik değer katmaları ile de sanatsal bir anlatım ve iletişim aracı misyonunu üstlenmektedirler. Her çalışılan eser, kendi döneminin süreçlerini yansıtmaktadır. Araştırmada, örneklendirilmiş sanatçıların çalışmalarına bakıldığında

arkeolojik imgeler, sosyal, kültürel ve toplumsal değerlerin tasarımın ana ilkeleri işbirliğinde sanatçılar tarafından içselleştirilerek özgün bir şekilde kurgulandığı görülmektedir. Sanatsal tasarım ve üretim süreçlerinde sıkıntılı ve meşakkatli bir süreç yaşanan seramik panolarının üretiminde; sanatçısın yaratıcılığı, gayreti, özverili çalışması ve bunu en iyi biçimde izleyiciyle buluşturma heyecanı vardır.

Seramik panoların korunması ve gelecek nesillere de kültürel değerler olarak aktarılması için, panolar, koruma altına alınmalıdır. Seramik panolar, monte edildikleri binanın yıkılması ya da tadilat görmesi gibi durumlar söz konusu olduğunda konunun bir uzmanı tarafından bulunduğu mekandan sökülmeli sonrasında yeni binaya tekrar monte edilmelidir. Hem sanatçısına ve esere olan önem, hem de kültürel çalışmalara verilen değer bunu gerektirmektedir.

Sanat eserlerinin toplumun kolay ulaşabileceği kamusal mekanlarda yaygınlaşması, seramiğin sanatsal bir malzemeye dönüşmesi açısından önem arz etmektedir. Kentteki kamusal ve özel mekanların seramik panolarla bezenmiş olması, o kente ayrıcalık katar. Kentlere kültürel bir kimlik kazandıran değerler arasında bulunan seramik duvar uygulamaları, kültürel bir zenginlik olarak geleceğe evrilecektir.

KAYNAKÇA

Arcasoy, A. (1983). Seramik Teknolojisi, İstanbul, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Yayın No:2.

Ağatekin, M. (2002) Dünyada ve Türkiye'de Çağdaş Seramik Sanatının Oluşum Süreci, Anadolu Sanat Dergisi, 12 (6).

Çobanlı, Z ve Okur, E. (2006). Anadolu Sanat Dergisi, Seramik Yüzey-Mekan İlişkisi ve Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü, Eğitim Programındaki Yeri.

Erinç, M. S. (1995). Kültür Sanat Sanat Kültür, İstanbul, Çınar Yayınları.

Hayırsever, B. (2019) Yüzey-Mekan İlişkisi ve Bir Pano Uygulaması, Yayımlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.

Kaplan, A. (2008). Konsept Dergisi, Nisan Sayısı, Ankara.

Kılıç, A. C. (1998). *Eski Anadolu Kültürlerinden Yararlanılarak Çağdaş bir Yapıda Seramik Pano Uygulaması*, Yayımlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Lefebvre, H. (2014). Mekanın Üretimi, İstanbul, Sel Yayıncılık.

Mejuyev, V. (1980). Kültür ve Tarih, Ankara: Toplumsal Dönüm Yayınları, Kuram Dizisi

Öney, G. Anadolu Selçuklu Mimari Süslemesi ve El Sanatları, İstanbul, Türkiye İş Bankası Yayınları.

Sözen, M. ve Tanyeli, U. (2005). Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, İstanbul, Remzi Kitabevi.

Turay, A. (Editör), (1996). Toprağın ve Güneşin Ozanı Atilla Galatalı, İstanbul, Çanakkale Seramik Sanat Yayınları.

Yılmabaşar, J. (1980). Jale Yılmabaşar Seramikleri, Yöntemleri, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

İNTERNET KAYNAKLARI

http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/16887/001605146015.pdf?sequence=1& Mustafa Aslıer, (Erişim Tarihi, 04.02.2020)

http://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11421/1301/352312.pdf?sequene=1&isAllowed= (Erişim Tarihi, 04.02.2020)

https://www.gorselsanatlar.org/heykel/orcun-ilter-ve-maskeleri/?wa (Erişim Tarihi, 04.02.2020)

http://www.sanattarihiplatformu.com/arama-sayfasi-216?search=i%C5%9Ftar+kap%C4%B1s %C4%B1 (Erişim Tarihi, 12.02.2020)

GÖRSEL KAYNAKLAR

Görsel 1. (https://www.irancultura.it/wp-content/uploads/2019/08/Khuzestan-Choghazanbil-4.jpg (Erişim Tarihi, 03.02.2020)

Görsel 2. (https://tr.broadwayblogspot.com/3836-the-story-of-one-masterpiece-ishtar-gate.html) (Erişim Tarihi, 05.02.2020)

Görsel 3. (http://www.5harfliler.com/anadoluda-mumya-olmak-hic-kolay-degil/) (Erişim Tarihi, 05.02.2020)

Görsel 4. (https://narseramik.com/bursa-yesil-turbe.php) (Erişim Tarihi, 04.02.2020)

Görsel 5. (https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bursa/gezilecekyer/yesil-cami)

(Erişim Tarihi,04.02.2020)

Görsel 6. (https://www.google.com.tr/search?q=f%C3%BCreya+koral+divan+pastanesi&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=MaFD02S9kaeGaM) (Erişim Tarihi, 05.02.2020)

Görsel 7. (https://m.bianet.org/bianet/yasam/194081-bu-dunyadan-bir-sadi-diren-gecti-dunyada-baris-kaldi) (Erişim Tarihi, 09.02.2020)

Görsel 8. Bengütay Hayırsever, Kişisel Arşiv

Görsel 9. Bengütay Hayırsever, Kişisel Arşiv

Görsel 10. Bengütay Hayırsever, Sanatta Yeterlik Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik Anasanat Dalı, İzmir

Görsel 11. (https://www.arkeolojikhaber.com/haber-hacettepe-universitesinde-hamiye-colakoglu-muzesi-kurulacak-24802/) (Erişim Tarihi, 09.02.2020)

Görsel 12. Mehmet Tüzüm Kızılcan, Kişisel Arşiv.

Görsel 13. Mehmet Tüzüm Kızılcan, Kişisel Arşiv

Görsel 14. Mehmet Tüzüm Kızılcan, Kişisel Arşiv

Görsel 15. (https://www.google.com.tr/search?q=sel%C3%A7uk+istasyonu+mustafa+tun%C3%A7alp&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiaxvniiPjp) (Erişim tarihi, 10.02.2020)

Görsel 16. Bengütay Hayırsever, Kişisel Arşiv.

Görsel 17. Bengütay Hayırsever, Kişisel Arşiv.

Görsel 18. Atilla Cengiz Kılıç, Kişisel Arşiv.

Görsel 19. Hüseyin Özçelik, Kişisel Arşiv.

Görsel 20. Bengütay Hayırsever, Kişisel Arşiv.

Görsel 21. (https://nuansseramik.com.tr/dt_portfolios/panora-avm-seramik-pano/) (ErişimTarihi,12.02.2020)